

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΑΧΩ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

— 2 ὀκτωβρίου 1893. —

ΤΕΥΧΟΣ Δ΄.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ἐδανείσθη, πλείονα τοῦ ἐνὸς σημεῖα τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας παρὰ τοῦ παλαιοῦ κόσμου τὸν ὅποσον ἔμελλε ν' ἀνακαινίσῃ. Καὶ οἱ μᾶλλον ὀρθοδόξως ἀρχαιολογοῦντες δὲν ἀπεισιώπησαν οὐδ' ἠρηγήθησαν τὸ φυσικώτατον τοῦτο γεγονός· ἡ παράστασις τοῦ Ἰησοῦ τοῦ φέροντος ἐπ' ὤμων τὸν ἀμνὸν ὑπομνησκαί, ὅχι πρόρωθεν, τὸν Μοσχοφόρον Ἐρμῆν, ἢ εἰκὼν τοῦ Ὁρφέως, ἀπαντωμένη συχνότατα εἰς τὰς Κατακόμβας, ἠρμηνεύθη ὡς παράστασις τοῦ Κυρίου διδάσκοντος, καὶ ἡ τῆς Ψυχῆς, αὐτόθι ἐπίσης εὐρισκομένη, ἐξηγεῖται ὡς ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν θεῖαν ζωὴν ἐπτοημένη. Ἄλλ' ἰδίως ἡ περὶ τοῦ Σταυροῦ ἀρχαιολογία, τοῦ κατ' ἐξοχὴν χριστιανικοῦ συμβόλου, ἀνεπτύχθη ἐπὶ βάσεων τόσον εὐρέων καὶ τολμηρῶν, ὥστ' ἐφελκύει ζωηρὰν τὴν πεμέργειαν παντός, χωρὶς νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη καὶ οὐσιωδῶν ἐπιφυλάξεων.

Ὅτι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν χριστιανικὴν συμβολικὴν, ἀλλ' ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ λατρείᾳ πλείστον καὶ διαφορωτάτων λαῶν, εἶναι, τοῦτο τοῦλάχιστον, πρᾶγμα ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως καὶ κτήμα πρὸ πολλοῦ τῆς ἐπιστήμης· οἱ διαμαρτυρόμενοι συγγραφεῖς συμφωνοῦσι σχεδὸν πάντες ἐπὶ τούτου καὶ ἐκ τῶν τάξεων αὐτῶν ὁ Mourant Brock, ὁ ἀπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ἐξέδοτο τὴν καλλίστην ἴσως ἐπὶ τοῦ θέματος πραγματείαν (1879). Ἐκ δὲ τῶν καθολικῶν, οἱ μὲν παλαιότεροι, ὅπως π. χ. καὶ ὁ πολὺς Mont faucon, παρέχονται κάπως ἐν βίᾳ τὸ πρᾶγμα, ἐνῶ πρὸ μικροῦ ὁ ἀββῆς Ansault, διὰ λίαν ἐνδιαφέροντος ὑπομνήματος, εἰσάγει εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν δογματικὴν ἑρμηνείαν καὶ λύσιν τὰ μέγιστα εὐπρόσδεκτον γενομένην παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ καθολικῷ κλήρῳ.

αὐτὸς ὁμοίως, γράφει, τὸν σταυρὸν ἐπὶ πολυπληθῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος ἐν τῇ Χαλ-

δαία καὶ τῆ Περσίᾳ, ἐν τῇ Ἰνδικῇ τῆ Φοινίκῃ, Ἑλλάδι, Ρώμῃ, Καρχηδόνι, παρὰ τοὺς Γαλάταις, Βρεττανοῖς καὶ Σκανδιναβοῖς, εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν νέαν ἠπειρον· ἐπὶ μνημείων παντοειδῶν· ναῶν, οἰκιῶν, τύμβων καὶ μνημάτων, ὄπλων, νομισμάτων, ἐπίπλων ἐνδυμάτων, κοσμημάτων, εἴτε εἰς κοινὴν χρῆσιν προωρισμένων εἴτε εἰς θρησκευτικὴν.

« Τὸ δὲ σῆμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκ πρώτης ὕψους δύναται νὰ θεωρηθῆ, καὶ εἶναι πράγματι πολλάκις, ἀπλοῦν στοιχεῖον τῆς κοσμηματικῆς, λαμβάνεται γενικῶς παρὰ τῶν ἀρχαιολογούντων πάσης ἀποχρώσεως, ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὸν σύμβολον, τὸ πρῶτον, τὸ γενικώτατον καὶ ἀρχαιότατον, σημαίνον τὴν ζωὴν, τὴν θεῖαν καὶ αἰώνιον, τὴν σωτηρίαν καὶ αὐτὸν τὸν σωτήρα· καὶ πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὸ πρῶτον, ἀφοῦ ὄντως ὑφίσταται;» Τούτου τεθέντος ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπομνήματος εὐρίσκει τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν πηγὴν τοῦ πράγματος εἰς ἀποκάλυψιν ὑπερφυσικὴν, ἣτις οὐχ' ἀπαξ ἐφανερώθη καὶ ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Σωτήρος χρόνοις· ὅπως σήμερον τὸν σταυρὸν τιμῶμεν εἰς μνήμην τοῦ μαρτυρίου, οὕτως καὶ διὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ λαοῦ ἀπεκαλύφθη ὡς τῆς σωτηρίας τὸ ὄργανον καὶ τῆς λυτρώσεως ἡ προφητεία.

Εἰς ἐκείνους τοὺς ὑποίους τυχὸν δὲν ἱκανοποιεῖ ἡ δογματικὴ ἀπόφανσις τοῦ σοφοῦ ἀββᾶ, ἡ συγκριτικὴ ἐπιστήμη τῶν θρησκευμάτων καὶ τῶν μυθολογιῶν δίδει τὰς ἐξῆς ἐρμηνείας, περιοριζόμενας ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως καὶ ἀρισταμέναις παντὸς ὑπερφυσικοῦ. Στριλίζονται δ' ἐξ ἀρχῆς αὐταὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς παλαιῶν κειμένων τὰ ὅποια παρὰ θεῶν ὁ ἀββᾶς Ansault ἠρμήνευσεν κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς θέσεώς του.

Κατὰ τὴν κατασκαφὴν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σεραπίου, γενομένην τῇ διατρητῇ τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης Θεοφίλου, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου (379—395) παρατηρήθησαν, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ σύγχρονος συγγραφεὺς Σωζόμενος σήματα ἱερογλυφικὰ προσόμοια τῶν σταυρῶν· ταῦτα οἱ ἐμπείρους ἔχοντες τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἠρμήνευσαν ὡς σημαίνοντα: ζωὴν ἐπερχομένην: τοῦθ' ὑπερ προήγαγε πολλοὺς ἐθνικοὺς νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν χριστιανισμόν, καθ' ὅσον μάλιστ' ἄλλα γράμματα προήγγελλον ὅτι καταστραφῆσεται ὁ ναὸς ὅταν ἐξέλθῃ εἰς φῶς ἡ ρήτρα ἐκείνη· προσθέτει δὲ Σωκράτης ὁ Σχολαστικὸς ὅτι οἱ ἐθνικοὶ ἐθεώρουν τὸν σταυρὸν ὡς τι κοινὸν τῶν τε Χριστῶ καὶ τῶν Σεράπιδι, ἃν καὶ ἔχοντα ἄλλην δι' ἐκάτερον σημασίαν.

Ἡ προσέγγισις ἄλλως τε καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴν ἐν Αἰγύπτῳ τῶν θρησκευόντων τὸν Σέραπιν καὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ ἡ σύμπτωσις αὐτῶν εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς κοινῆ σημαίαν δὲν εἶναι πράγμα πρῶτην φορὰν λεγόμενον ἢ ἀκουόμενον· ἐπιστολή τις περιεργαστή τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ διακρῆδιν μαρτυρεῖ ὅτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκεῖνοι αἵτινες λατρεύουσι τὸν Σέραπιν εἶναι χριστιανοί, καὶ ἐκεῖνοι αἵτινες λέγονται ἐπίσκοποι τοῦ Χριστοῦ εἶναι πιστοὶ τοῦ Σεράπιδος. Οὐδεὶς ἐνταῦθα, λέγει, εἴτε Ἰουδαῖος ἀρχισυνάγωγος εἴτε σαμαρίτης ὑπάρχει μὴ ὢν ἀστράλογος, αἰωνοσκόπος ἢ τοῦλάχιστον ἀγύρτης· ὁ ἴδιος ὁ πατριάρχης ὅταν ἔρχεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν μὲν νὰ λατρεύῃ τὸν Σέραπιν, ὑπὸ τῶν ἄλλων νὰ λατρεύῃ τὸν Χριστόν.

Ὡς εἰκονογραφημένον, οὕτως εἰπεῖν, σχῆλον τῶν μαρτυριῶν τούτων ἔχομεν ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ μουσεῖῳ τοῦ Λούβρου χαλκινὸν ἀγαλμάτιον θεοῦ αἰγυπτίας ἱερατικῆς φυσιογνωμίας καὶ περιάπτου ἐν σχήματι ἱερακος ἢ ἄλλου οἰουδῆποτε πτηνοῦ· ἀμφοτέρων αἱ κεφαλαὶ κορυφούνται εἰς σταυρὸν ἑλληνικόν· (1) καὶ ἐκεῖνο μὲν παρῆσθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸν Σέραπιν, ἐνθ

(1) Σημειωτέον ὅτι διακρίνομεν διάφορα εἶδη σταυρῶν· τὴν ὀπίστην φέροντα ἄνωθεν κρίκον, τὸν ἑλληνικὸν μετὰ ἰσῶν πλευρῶν, τὸν λατινικὸν ἔχοντα τὴν κάθετον μεγαλύτεραν, τὸν ἰνδικὸν ἢ σθάσιμα τοῦ ὁποῦ

τὸ περιάπτου ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας συμβολίζει τὸν Ὄρον, υἱὸν τοῦ Ὀσιρίδου-Σεράπιδος, θεοῦ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἄκρας θεότητος. Ὁ Σέραπις, κατὰ τὸν Letronne, εἶναι κυρίως εὐρημα τῶν Πτολεμαίων, ἐξελληνισίς τοῦ κατ' αὐτὸ αἰγυπτιακοῦ Ὀσιρίδου, προχειρισθεὶς εἰς ἐπίσημον θεότατα τοῦ κράτους ὅπως δέχεται τὴν κοινὴν λατρείαν πάντων, ἴσως δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Ὀσιρις ἦτο ἀνεκάλυπτος ἐκ τῶν μεγίστων θεοτήτων τοῦ αἰγυπτιακοῦ πανθέου, τὸ κατ' ἐξοχὴν πανυπερέτατον καὶ κύριον ὄν, τοῦ ὁποῦ ἐκδήλωσις εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ νυκτερινὸς ἥμιος ὁ κεκρυμμένος καὶ μέλλων ν' ἀναφανῆ τὴν πρωΐαν ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Ὄρου, υἱοῦ του καὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ συγχρόνως· ἀντιπρόσωπος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὁ ταῦρος Ἄπις θνήσκων ἐπίσης καὶ μετεμψυχόμενος εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτόν του· ὅπως ἔλοι οἱ Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν θάνατόν των γίνονται Ὀσιρίδες οὕτως καὶ ὁ Ἄπις γίνεται Ὀσῶρ-Ἄπις, Σέραπις τοῦτέστιν κατὰ τοὺς Ἕλληνας· ὡς δὴλον ἡ πρυτανεύουσα ἐν τῷ μύθῳ ἰδέα εἶναι ἡ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναγεννήσεως, ἡ ἀμοιβαία ἐναλλαγὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, τοῦ θέρους καὶ τοῦ χειμῶνος· καὶ ταύτην τὴν ἐνεργὸν ἐν τῇ δημιουργικῇ δυνάμει οἱ μεμνημένοι, ἐπερχομένην ζωὴν ὀνομάζοντες, ἐσυμβόλιζον διὰ τοῦ σταυροῦ.

Ἀκριβέστατα πρὸς τὴν μυστικὴν ταύτην διδασκαλίαν τῶν ἱερέων τῆς Μέμφιδος συμπίπτει καὶ ἡ περὶ τοῦ Βάκχου Διονύσου ὄρμηκῃ παράδοσις· ὁ ταυρομόρφος Βάκχος ἔλαβεν ἐπίσης θείον θάνατον ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀνεκλήθη δ' εἰς τὴν ζωὴν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ πατρὸς του Διὸς (διθύραμβος)· οὗτος προϊστάται τῶν ὕδρων καὶ θερμῶν σπερμάτων, ὣν ὁ οἶνος ὡς ἐκ τῆς ρευστῆς καὶ ζωηροῦ αὐτοῦ καταστάσεως, εἶναι τὸν σύμβολον· ἐν ἄλλοις ἔροις εἶναι ὁ προστάτης θεὸς τοῦ γενεσιουργοῦ σπέρματος, τῆς γονιμότητος τῶν ὄντων· καὶ ὡς τοιοῦτος συνδέεται πράγματι καὶ ὁ Διόνυσος μετὰ τοῦ σταυροῦ· ἐν ἀρχαίῳ ἰδίῳ ἀγγεῖῳ, πολλάκις παραθεθέντι, ταῖνα ἱερατικὴ ἣτις στεφανοῖ τὴν κεφαλὴν τοῦ θεοῦ, κοσμεῖται ὑπὸ σειρᾶς ἑλῆς σταυρῶν· πλήθος ἀγγείων τοῦ Λούβρου ἰταλλοελληνικῶν φερόντων ἐγγράπτους παραστάσεις βακχικῶν σκηνῶν παρουσιάζει τὸν σταυρὸν ἐπίσης· τέλος εὐρέθη ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ἐπὶ ἄρτων ἐν φυσικῇ καταστάσει αἵτινες ἀπετέλουν τὸ μυστικὸν δεῖπνον τῶν ἱερῶν ὀργίων. Τὴν αὐτὴν δ' ἀναμφιβόλως σημασίαν ἔχει καὶ ὁ σταυρὸς ὁσάκις ἀπαντᾷ φερόμενος ὑπὸ τοῦ Σαμφῆ-Βουλ π. χ. υἱοῦ τοῦ Σαλμαναζάρ (882 π. χ.) καὶ τοῦ Ἀσσοῦρ-Ναζῖρ-Χαβᾶλ, βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας (930 π. χ.) ἐν τοῖς ἀναγλύροις τῆς Νινευῆ, ἅτινα κοσμοῦσι νῦν τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον, ἐν τοῖς γαλατικοῖς τάφοις καὶ ἐν τοῖς Τρωϊκοῖς εὐρήμασιν τοῦ Σλίεμανν. Καὶ ἡ περιώνυμος δὲ ἰνδικὴ σθάσιμα (ἐξ ἧς τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ χαρίεις μέανδρος) παρὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐρμηνείαν τοῦ Max Müller καὶ τοῦ Burnouf, παραδεχομένων αὐτὴν ὡς ἀπλοῦν σύμβολον εὐοιωνισμοῦ καὶ εὐλογίας, δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐξαιρεθῆ τῆς κοινῆς ἐρμηνείας· τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον κυροῦται αὕτη πέραν πάσης ἀμφισβητήσεως ὑπὸ ἀγαλματίου εὐρεθέντος ἐν Ἰσραὴλ ὑπὸ τοῦ Σλίεμανν καὶ δημοσιευθέντος ἰδίῳ ἐν τῇ Revue de l'École d'Anthropologie (15 Μαΐου 1891).

Ταῦτα πάντα ἐξηγοῦσιν ἐπαρκῶς τὴν γενέσιν τοῦ συμβόλου τοῦ σταυροῦ. Τὸν ἄνθρωπον τῶν πρώτων ἡμερῶν ἐξέπληξεν, ὡς τόσα ἄλλα φαινόμενα, καὶ τὸ μυστήριον τῆς διαρκείας καὶ δικαιώσεως τῆς ζωῆς· ὁ ἀφελέστερος δὲ τρόπος δι' οὗ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς παρεστάθη, ὑπεχώρησεν ἐννοεῖται βραδύτερον, ὅταν ὁ πολιτισμὸς ἐκάλυψε διὰ συνθηματικῶν μέσων πολλὰς γυμνὰς ἀληθείας, εἰς τὸ τελειωμένον σύμβολον τοῦ σταυροῦ.

ἐκάστη τῶν ἰσῶν πλευρῶν τελειώνει εἰς γάμμα κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ἀεὺθουναι τεῖνον, καὶ τέλος εἰς τὸν ἔχοντα ἀπλῶς σχῆμα Ταῦ.

Τὰ ἀρχαῖα ὀλικώτατα ἐκεῖνα σύμβολα, εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι προσέλαβον χαρακτῆρα ἀγαπητῆς ἐξιδανικεύσεως, ἥδη ἐνωρίς, ἐν τοῖς ὄργιοις καὶ τελεταῖς τοῦ Βάκχου καὶ τοῦ Σεράπιδος, περὶ ὧν συνήθως τόσον κακὴν ἀποκλειστικῶς ἰδέαν ἔχομεν ἐσχηματισμένην· προσιδιάζοντα δὲ πλέον ἐπακριβῶς εἰς τὴν ἠθικὴν ἀναγέννησιν, εἴτε ἐν τούτῳ εἴτε ἐν ἐτέρῳ κόσμῳ, παρέλαβεν ἐν τοιαύτῃ ἀναπτύξει ὁ χριστιανισμὸς· ἄλλως τε παρουσιάζον τὸ διπλοῦν πλεονέκτημα διὰ τὴν νέαν θρησκείαν καὶ νὰ τὴν καθιστᾷ σεβαστὴν καὶ ὑποσδήποτε ἀπυδεκτὴν παρὰ τῷ παλαιῷ ἀνθρώπῳ, καὶ νὰ ὑπομνησθεῖ συγχρόνως τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἰδρυτοῦ αὐτῆς· ἰδέαι αἵτινες ὑπελάμβανον ἤδη ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Σεράπιδος καὶ τοῦ Βάκχου.

Φαίνεται δ' ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐπὶ μακρὸν εἶχοντο στερεῶς καὶ ἀπαραιρέτως τοῦ παλαιοῦ συμβόλου, διότι ὁ καθαρὸς σταυρὸς, ὁ λατινικὸς λεγόμενος σταυρὸς ἐν τῇ ἀρχαιολογίᾳ, μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ IV αἰῶνος ἐμφανίζεται ἐν ταῖς ρωμαϊκαῖς κατακόμβαις· πολὺ δὲ βραδυτέρον ἐφάνη ὁ οὕτως καλούμενος σταυρὸς τοῦ ἀγ. Ἀνδρέου ὁ ἔχων τὸ σχῆμα Χ. Καὶ ὅταν δὲ ἀκόμη ὁ σταυρὸς ἀπέβη τὸ εἰσίστημον καὶ κανονικὸν σύμβολον τῆς Ἐκκλησίας, διετήρησεν ἀπαρεγκλίτως τὴν μυστικὴν ἐκδοχὴν τῶν ἀρχαίων ἐνοσημῶν· ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν Πατέρων καὶ ταῖς λειτουργικοῖς βιβλίαις ὁ σταυρὸς καλεῖται τό: Ξύλον τῆς ζωῆς (lignum vitæ): Σταυρὸς ἡ ἡμετέρα ζωὴ (Cruce vita nostra). Εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ χριστιανικὸς σταυρὸς, ὑπὸ τινι τοιάχιστον ἔποψιν, ἡ ἐπερχομένη ζωὴ τοῦ Σωζομένου. Ὁ θάνατος τοῦ κυρίου διὰ τοὺς πιστεύοντας ἦν ἡ ἀφετηρία τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καὶ ἡ πηγὴ νέας πνευματικῆς καὶ μακαρίας ζωῆς. (Ἐξ ἀναγνώσεως).

I. N. ΓΡΥΠΙΑΡΗΣ

ΚΑΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ.

Ἦτο γάμος συμφέροντος.

Ἐκεῖνος ἦτο εἰς ὄραμον ἠλικίαν, ὑπέλθουσε καὶ τὴν τελευταίαν ἀδελφὴν του, ὥστε ἠλαφρώθη ἀρκετὰ τὸ θυλάκιόν του καὶ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνανεύσῃ ὅσα ἐπῆραν οἱ τρεῖς γαμβροὶ του καὶ νὰ φέρῃ οἰκοδέσποιαν εἰς τὸν οἶκόν του.

Εἷς ἐκ τῶν γνωστῶν του, γέρον σεβάσμιος, ὁ ὅποιος εἰς χρόνια περασμένα ἐπηγγέλετο τὸν προξενήτην, κληρονομήσας τὸ ἐπάγγελμα ἐκ τῆς μητρὸς του, περιωνύμου προξενητρίας, ἀνέλαθε νὰ τοῦ εὖρη βαλάντιον καὶ οἰκοδέσποιαν. Ὁ σεβάσμιος γέρον, ἦτο τὴν ἀπλούστατα ἐρασιτέχνης, διότι αἱ ἐποχαὶ ἠλλάξαν καὶ δὲν ἔχουν πλέον ἀνάγκην μεσιτῶν τὰ συναιεσίαι.

Ἐκεῖνη ἦτο κόρη καλῆς οἰκογενείας, ὄρανή πατρός, μὲ καλὴν ἀνατροφὴν καὶ συνειθισμένη νὰ περᾷ ἕνα μῆνα τοῦ θέρους εἰς Κέρκυραν, πατρίδα τῆς μητρὸς τῆς, ἡ ὁποία ἀπὸ φυσικὴν φιλοπατρῖαν, ἀν καὶ πρὸ τριακονταετίας κάτοικος τῆς πόλεώς μας, ἐπεμψεν ὅμως, μὲ ὄλην τὴν πικρίαν τοῦ χωρισμοῦ, τὰ κοράσιά τῆς νὰ ἐκπαιδευθῶσιν εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ Ἀρσάκειον.

Ἡ Ἐλίτσα ἦτο πολὺ χαρίεσσα· ἐλάτρευε τὴν μουσικὴν καὶ ἐπόθει τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς Κερκύρας, ἀν καὶ ἔζη εἰς μίαν ἐκ τῶν ὀρακιότερων πόλεων τῆς οἰκουμένης.

Κακὰ γλῶσσαι, ἔλεγον ὅτι ὁ λογισμὸς τῆς ἐφέρετο πρὸς ἕνα ζωγράφον Κερκυραῖον καὶ τὰς θαυμασιὰς τοπογραφίας τῆς Κερκύρας, προὔτιμα νὰ τὰς βλέπῃ ἐπὶ τῶν πινάκων τοῦ καλλιτέχνου.

Ὀλίγαι συγγενεῖς τοῦ Γεωργίου, ἐν αἷς καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφὴ του, ἐπανελάβον ἀρκετὰ ὑψηλοφάνους τοὺς ψιθύρους τῶν κακῶν γλωσσῶν, μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα νὰ ματαιώσωσι τὸ συναιεσίαι. Ἡ ἀδελφὴ ἴσως ἐφοβεῖτο μήπως χηρεύσῃ καὶ ὑπανδρὸς ὧν ὁ Γεώργιος, δὲν δυνήθῃ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς αὐτήν.

Ὁ Γεώργιος διὰ τοὺς δύο λόγους τοὺς ὁποίους ἀνέπτυξα καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀποχρώντες, ἔκλεισε τὰ ὄψα του καὶ ἐνυμφεῖθη τὴν Ἐλίτσαν.

— Ἡ φαντασμένη, ἡ σχολαστικὴ, ποῦ τραγουδεῖ σὺν πριμαντόνα, ποῦ ὄλο ταξείδια ὄνειρεύεται... νὰ ἰδῇ τί θὰ τὸν κάμῃ. Τέτοιαις γυναῖκες εὐύνουν τὸν ἄνδρα· μὰ τί μὲ μέλλει; ἄς τὴν πάρῃ νὰ καταλάβῃ τί θησαυροὺς εἶχε μέσα στὸ σπῆτι του· ἡ ἀδελφαῖς εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ἢ, εἶπεν ἡ ἀδελφὴ του ἡ μεγαλειτέρα, πρὸς τὰς δύο ὁμορφουόσας θεῖας τῆς.

Ἀπὸ τὴν μᾶς κάμει τὸ βαρὺ, αὔριο θὰ μᾶς κλείσῃ καὶ τὴν πόρτα τῆς, εἶπεν ἡ μία ἐκ τῶν θεῖων, πρὸ πολλοῦ χηρεύσασα.

— Ἄ ἄμυαλος, ὁ καυτὸς ὁ Γεωργάκης! μπουρῶσε ἀν ἔκανε ὑπομονὴ καὶ δὲν ξεμουαλλίζονταν μ'αὐτήν, νὰ πάρῃ διπλάσια ἀπὸ ὅσα πῆρε ἢ, εἶπεν ἡ ἄλλη θεῖα, γερωντοκὴν ἐξακουστὴ διὰ τὴν κακὴν γλῶσσάν τῆς.

— Δὲν ξεύρετε δὲ... χῆ! χῆ! χῆ! εἶπεν ἡ γερωντοκὴν, ἀφοῦ ἐπέρασε μὲ δυσκολίαν κλωστὴν εἰς τὴν βελόνην τῆς.

— Τί τρέχει;

— Τὸν κατέπεισε τὸν ἄμυαλο τὸν Γεωργάκη, νὰ πάρῃ στὴν Κέρκυρα.

— Στὴν Κέρκυρα!! ὅμως τῆς ἀδελφαῖς του οὔτε ἴστῃς Σιλυβριᾶς τὸ πανηγύρι δὲν τῆς πῆγε ποτέ... αἱ... ἔχει ὁ καιρὸς γυρίσματα.

— Ἐτοσὴ εἶναι οἱ μπουῖροι, ἀντὶ ἀπ' τὴν ἀρχὴν νὰ μὴν τὴν δώσῃ θάρρος, γένηκε σκλάβος τῆς.

— Καὶ ξεύρετε τί ἄκουσα;

— Τί ἄκουσες;

Ἡ γραῖα κόρη εἶχε πολλὴν πλαστικὴν φαντασίαν καὶ εἰς ἕκαστον ἀποκύνμα τῆς φαντασίας τῆς, συνείθιζε μετροπρόνως νὰ προλέγῃ ἢ νὰ ἐπιλέγῃ ὅτι ἀῆκουσε νὰ τὸ λέγῃ ὁ κόσμος.

— Ἀπὸ τὸ ταξεῖδι γὰρ τὴν Κέρκυραν θὰ γένη μόνον καὶ μόνον γὰρ νὰ παρηγορηθῇ ὁ δικὸς τῆς, ὁ ζωγράφος, ποῦ ἀρρώστησε ἀπ' τὸν καῦμό του.

— Πά... τὴν ἀδιάντροπη... Ὁἄρτη ἡ ὄρα ὄρα νὰ τῆς τ' ἀραδιάσω.

* *

Αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια, ὑπεδέχθησαν τὸν γάμον τῆς Ἐλίτσης καὶ τοῦ Γεωργίου.

Τὸ νέον ζεῦγος ἐταξείδευσε καὶ ἡ Ἐλίτσα ὠδήγησε τὸν σύζυγόν τῆς εἰς ὅλας τὰς μαγευτικὰς τοποθεσίας τῆς νήσου, τὴν ὁποίαν τόσω ἠγάπα, καὶ κλίνουσα τὴν χρυσὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄμου του, ἔλεγεν, ἐνῶ οἱ γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐπλημμύρουν ἀπὸ δάκρυα εὐτυχίας.

— Καμμιὰ φορὰ, ὅταν μαθήτρια ἠρχόμην μὲ τὸ βιβλίον στὸ χέρι σ' αὐτὸ τὸ περιγιάλι· ξεύρεις τί ἐσκεπτόμην;

— Τί ἐσκεπτεσο;

— "Ότι αὐτὴν ὄλην τὴν φυσικὴν καλλονὴν, τὴν ὑποῖαν καὶ αὐτοκρατορικὴ ἀκρόμη κεφαλή ἐξέλεξεν, ὡς παυσίλυπον ἀναχωρητήριον, δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν θαυμάζω μόνη, ἀλλὰ στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα ἀγαπητοῦ συντρόφου. Τὰς παιδικὰς σκέψεις μου, καμμὶ καλὴ νεράιδα μὲ τὸ μαγικὸ ραβδί τῆς ἐπραγματοποίησε. Τί εὐτυχὴς ποῦ εἶμαι Γεωργάκη.

— Καὶ ἐγὼ ποῦ ἔτρεμα . . . ποῦ ἐνόμιζα τὸν γάμιν τάφον τῆς ἐλευθερίας μου καὶ — τὸ ὁμολογῶ μὲ ταπεινώσιν, — ἀπεφάσισα νὰ νυμφευθῶ μόνον διὰ λόγους συμφέροντος, ποῖαν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν εὔρον, Ἐλίτσα, πλησίον σου! Δὲν εἶσαι ἄνθρωπος, εἶσαι ἄγγελος . . .

— Εἶμαι ἀπλοῦστατα γυναῖκα. Εἶμαι ἡ γυναικοῦλά σου.

* *

Παρθένον τρία ἔτη. Ἡ σκηνὴ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν θεῶν τοῦ Γεωργίου· εἶναι παρούσα καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀδελφὴ του, ἡ ὑποία μύλους τοὺς φόβους τῆς, δὲν ἐχάρησεν ἀκόμη.

— Μαύρη ἡ ὥρα νὰ ἦτανε ποῦ τὸν ἔπαιρνε τὸν Γεωργάκη. Τὸ κατέστρεψε τὸ παιδί.

— Δὲν τὸν λυποῦμαι καθόλου· ἄς χτυπᾷ τὸ κεφάλι του, γιατί ἐκεῖνος τὰ ἔφταιξε.

— Καὶ ξέρετε τί λέγει ὁ κόσμος; εἶπεν ἡ γεροντοκόρη, ὁ ὑποία κατὰ τὸ διάστημα τῆς τριετίας ὁδόντας ἔχασε μόνον, ἀλλ' ἡ κακία τῆς γλώσσας δὲν ὀλιγώστευσεν.

— Τί λέγει ὁ κόσμος;

— Πῶς τώρα ποῦ ὁ Γεωργάκης ἔπώχευσε, σκοπεύει αὐτὴ ἡ νερόβραστη νὰ τὸν ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ νὰ πάγῃ ἴσθην Κέρκυρα ποῦ τὴν περιμένει ὁ ζ . . .

— Ὁ ζωγράφος τῆς;

— Ναί . . . ποῦ τὸ κατάλαβες; ἀκουσες καὶ σὺ νὰ τὸ λέγῃ ὁ κόσμος;

— Ναὶ τᾶκουσα· ἐγὼ θὰ πάγω νὰ τὴν ἀραδιάσω καὶ νὰ τὴν ἴπῳ ὅτι ἐμάθαμε τὰ σχέδιά τῆς· νὰ μὴ θαρρῇ ἡ νερόβραστη πῶς κοιμούμαστε.

— Θάρτω κ' ἐγὼ. Καθόλου δὲν χολόσκασε γιὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀνδρός τῆς. Ἐναν πραγματευτὴ ρώτικα, ποῦ περνᾷ ἀπ' τὸ σπῆτι τῆς καὶ μοῦ λέγει, ποῦ ὄλο πιάνο παίζει κ' ὄλο τραγουδεῖ. Τί τὴν μέλλει; ὁ ζωγράφος νὰ ᾄνη καλὰ.

— Ἡ ὀγουρσοῦζα, ἡ νερόβραστη!!!

— Ἐλα, θεῖα, ἐγὼ εἶμαι ντυμένη, βάλε καὶ σὺ τὸ καπέλο σου, νὰ ἴπαμε.

— Στάσου νὰ βάλω λίγη πούδρα καὶ νὰ κάμω τὰ μαλλιά μου σγουρὰ, εἶπεν ἡ γραία κόρη, ἐπιπάσουςα μὲ ἄφθονον ὀρυζόκονιν, τὸ ἐρρυτιδωμένον πρόσωπόν τῆς.

* *

Ἡ Ἐλίτσα μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ συζύγου τῆς, ἀφῆκε τὸ Πέρα καὶ κατόκησεν εἰς μικρὸν οἰκίον, περικυκλούμενον ἀπὸ μικρὸν κήπον, εἰς τὸ Μέγα-Ρεῦμα, χωρίον τοῦ Βοσπόρου.

Τὰ δωμάτια τοῦ οἴκου τῆς, ἀπῆστραπτον ἐκ τῆς καθαρότητος καὶ ἡ ἀβροδίαιτος κόρη, παρεσκεύαζε μόνη τὸ φαγητὸν καὶ περιεποιεῖτο τὴν μικρὰν κόρην τῆς.

Ὅταν τὸ ἑσπέρας ἐπέστρεφεν ὁ Γεώργιος, ἔβλεπε τὰ πάντα καθαρὰ, γελαστὰ προσωπᾶκια ἀπέναντί του καὶ τὰ χεῖλη τῆς συζύγου του, πάντοτε παρήγορα.

— Ἔτσι λοιπὸν καταβάλλεσθε σεῖς οἱ κύριοι ἄνδρες, μὲ τὸ πρῶτον κτύπημα; Τί ἐντροπὴ, καὶ τί ἄμαρτία! σοῦ μένει τόση μεγάλη εὐτυχία, πρὸς τὴν ὑποῖαν θεληματικῶς κλείεις τὰ μάτια σου, ὥστε εὐρίσκω ἄδικον τὴν λύπην σου. Ἡ κόρη μας ὑγεινὴ καὶ ροδοκόκκινη, δὲν εἶναι εὐτυχία μεγάλη;

— Ναὶ εἶναι . . . ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀσπαζόμενος τὰ μετὰξίνα μαλλιάκια τῆς κόρης του.

— Καὶ ἡ ἰδική μου ἀπειρος ἀγάπη;

— Ἐσὺ εἶσαι ἄγγελος.

— Εἶμαι ἀπλοῦστατα γυναῖκα.

— Μὰ ἐσένα λυποῦμαι· ποῦ εἶσαι τώρα καταδικασμένη, νὰ ζῆς τόσῳ ταπεινῇ ζωῇ . . .

— Παραπονοῦμαι; λοιπὸν; ἐγὼ εἶμαι εὐχарιστημένη καὶ δὲν σοῦ δίδω τὸ δικαίωμα νὰ μὲ οἰκτεῖρῃς. Ἡ νὰ μὴ νόμισες πῶς γένεσαι εὐμορφος μ' αὐτὸ τὸ τραγικὸ πρόσωπο . . . Σὲν καλοὶ κυβερνηταί, τώρα πρέπει νὰ δεῖξουμε ἀταραξίαν, ποῦ μὰς ἦρε ἡ τρικυμία. Τώρα ἄς σὲ φιλήσω· πρόσεχε τὸ παιδάκι μας, γιατί ἦλθεν ἡ μαθήτριά μου καὶ ἐπιστρέφω ἀμέσως.

Ἐνῶ ἔφρευγεν, ἔστρεφε τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τῆς, χρυσίζουσαν ἀπὸ τῆς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ ἐχάθη ὅπισθεν πυκνοφύλλου ροδονάκας, ἀφοῦ ἔστειλε μὲ τὰ μικρὰ χερράκια τῆς, δὴ ἀκόμη φιλάκια διὰ τὸν σύζυγόν τῆς καὶ τὸ παιδί τῆς.

* *

Ἰδρωμένη ἡ θεῖα καὶ κατάκοπη ἡ ἀδελφὴ, ἐφθασαν καὶ ἀπὸ τὴν μισανουγιμένην θύρα, βλέπουν τὸν Γεώργιον νὰ φιλῇ τὸ παιδί του.

Ἡ γραία κόρη ἐσπύγγισε τὸν λευκὸν ἐκ τῆς ὀρυζόκονεως ἰδρῶτα, προσποιουμένη ὅτι στυγρίζει τὰ δάκρυα καὶ εἶπε:

— Ἀχ, τὸ θερῖδ τὸ ἀνήμερο, τὴ σκύλλα τὴν ἀπίστη, ὅταν εἶχε, ἦτο καλὸς καὶ τώρα . . . τὸν δίνει νὰ φυλάγῃ τὸ μωρὸ, γιὰ νὰ σιᾶζεται ἐκεῖνη ἀντίκρυ ἴσθην καθρέπτην ἄχ . . . ἄχ . . .

— Ἀχ τὸ ἀδελφάκι μου . . . ἄχ . . . ἡ καρδιά ραγίζει. Μὰ θὰ σοῦ τὴν κάμω τὴν ἀσυνειδίτη!!!

— Ἀκουσε, πιάνο παίζει· καρδιά ἄπονη . . .

— Ἀ, ἡ θεῖα Μαρίνα καὶ ἡ Ξανθίππη!!! Πῶς τὸ ἀπεφάσισατε . . . εἶπεν ὁ Γεώργιος πλησιάζων αὐτάς.

— Ἦλθαμε νὰ σὲ ἴδοῦμε.

— Ἐκάματε πολὺ καλὰ. Καθῆστε· τώρα θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ Ἐλίτσα μου.

— Ἡ Ἐλίτσα του (;)

— Βλέπετε, θεῖα, τί ὠραία κόρη ποῦ ἔχω;

— Ἀλήθεια ὠραία κοριτσάκι.

— Ἀπαράλακτο, ἡ Ἐλίτσα μου.

— Ἡ Ἐλίτσα του (;)

— Ποῖος παίζει πιάνο; εἶπεν ἡ γραία κόρη, λινίζουσα τὴν μικρὰν μεταξὺ τῶν βραχιόνων τῆς.

— Ἀχ, θεῖα, ἡ γυναῖκά μου . . .

— Ἀχ, λέγε, εἰλεύθερα . . . ἡμεῖς ἤλθαμε γιατί σὲ πονοῦμε . . . λέγε, ξέναις δὲν εἶμασθε· θεῖα καὶ ἀδελφὴ· ἀνοιξε τὴν καρδιά σου.

Ὁ Γεώργιος ἐκλαυσε καὶ ἡ γραία κόρη ἐξηκολούθει νὰ προσποιῆται, ὅτι κλαίει.

— Σήμερα εἶμαι ὀλιγώτερον δυστυχὴς. Ἐνόμισα, ὅτι ὄλοι θὰ μὲ ἀρνηθοῦν ἴσθην δυστυχία μου . . . σὰς εὐχαριστῶ ποῦ ἦλθατε.

— Πὰ, τί λόγος, τὸ αἶμα νερὸ δὲν γίνεσαι.

— Ἀχ, ἂν ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωκε τὴν καταστροφὴν αὐτὴν τὴν οικονομικὴν, μ' ἔδωκε ὅμως ἕνα ἄγγελον ὡς σύζυγον . . . Ἡ Ἐλίτσα εἶναι σωστὸς ἄγγελος. Ἐκεῖνη παίζει πιάνο, ἀδελφὴ

μου. Ἄλλοτε ἡ μουσικὴ τῆς ἡ ἀρμονικὴ μ' ἔτερεπε καὶ πολλὰς φορὰς ἀπεκοιμήθηκα εἰς τὰ γόνατά τῆς μὲ τὰ γλυκὰ τραγούδια τῆς, τὴν αἰ καίροὶ ἠλλάξαν ἡ μουσικὴ τῆς συζύγου μου, μὲ συγκινεῖ διπλάσια, διότι μ' ἐνθυμίζει τὴν εὐγενῆ καὶ ὠραίαν ἀφώσιωσίν τῆς... ἡ μουσικὴ τῆς συζύγου μου μᾶς τρέφει. Ἐχει μαθητριάς καὶ δίδει εἰς αὐτὰς μαθήματα μουσικῆς, χωρὶς νὰ λησμονῆ καὶ τὰ οικιακὰ καθήκοντά τῆς. Χωρὶς αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ἔπρεπε ν' αὐτοκτονήσω.

Τώρα ἔγραψε στὴν Κέρκυρα...

— Στὴν Κέρκυρα...

— Ναί, εἰς ἕνα θεῖόν τῆς, διὰ νὰ μὲ παραλάβῃ πλησίον του, εἰς τὰς ἰδικὰς του ἐργασίας καὶ ἐλπίζει νὰ περάσουν γρήγορα αἱ κακὰ ἡμέραι. Βλέπετε; ἐτελείωσε τώρα τὸ μάθημά τῆς καὶ τρέχει μὲ τὸ πιστοτήριόν τῆς νὰ περιποιηθῇ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου. Θεσαυρὸς μοναχός.

* *

Ἐνῶ ἀνεχώρουν, ἡ θεῖα Μαρίνα, εἶπεν, εἰς τὴν ἀνεψιάν.

— Τὰ εἶδες; ψεύτικος λόγος δὲν βγαίνει. Κάμνει ἀλεπουδιὰς... γὰρ νὰ τὸν κουβαλήσῃ μὲ στὴν Κέρκυρα, κ' ὕστερα...

Υ. Γ. Ὡ ἀνθρωπότης! διατί πιστεύουσα ἀβασανίστως εἰς τὴν κακίαν δυσπιστεῖς εἰς τὴν ἀρετήν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΓΑΜΗΛΙΟΝ ΔΩΡΟΝ

Ἐπ' ἐσχάτων τὸ ἐκδοτικὸν κατάστημα Calman Levy ἐν Παρισίαις ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸν κοινὸν τίτλον «Cadeau de Noces» τρία διηγήματα, γαλλιστὶ ἐνοεῖται, τοῦ ἡμετέρου Κου Ψυχάρη, τῶν ὁποίων τὰ δύο τελευταῖα «L'etranger» καὶ «Jalousie» ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον ἐλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐν τῇ Ἑστίῃ (Ὁ μουσαφίρης—Ζούλια) τὸ βιβλίον ἀκριβοῦς ὁ πολλὸς συγγραφεὺς εἰς τὸν σοφὸν κριτικὸν Anatole France διὰ προλόγου μεστοῦ ὀξείας, ἀληθοῦς καὶ ὑψηλῆς παρατηρητικότητος ἐπὶ τοῦ θέματος τὸ ὅποιον σπουδάζει εἰς τὰ διηγήματα ταῦτα· καὶ τὸ θέμα τοῦτο εἶναι ἀφ' ἑρως τῶν νέων ἐλλήνων· εἰς τὴν λεπτεπίλεπτον ἀποψίωσιν τοῦ ἔρωτος παρὰ τοῖς ἄκρως πεπολιτισμέναις ἀντιθέτων τὸν καθ' ἑμᾶς ἔρωτα, γράφει: «Οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι ἄνθρωποι πολὺ λεπτοὶ· ἔχουσιν αἰσθήματα ἀκέραια· κατὰ βλάβος πιστεύω ὅτι οὐδεμίαν διάκρισιν ποιοῦνται μεταξὺ τοῦ ὕλικου ἔρωτος καὶ τοῦ ἄλλου ἔρωτος· ἕνεκα τοῦ ὁποίου παραμένουσιν ἀγνόητοι· ἄς τοὺς ἀφήσωμεν τοιούτους. Ἄγαπῶσι δὲν γνωρίζουν νὰ λέγουν ἄλλο τι. Τὸ πάθος, τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ πάθος, τὸ πάθος πάντοτε εἶναι τῆς ζωῆς τῶν ὁ νόμος. Ἄφ' ὅτου ἀγαπήσουν δὲν ὑπάρχει πλέον τὸ ἐλάχιστον μῦρον ἐν αὐτοῖς τὸ ὅποιον νὰ μὴν εἶναι ἔρωτος· εἶναι ἐπίσης πολὺ λυρικοὶ καὶ τὸν λυρισμὸν τοῦτον ἀέθουμαι. Δὲν ἔχω ἐφεύρη οὐδένα ἐκ τῶν ἐξῆς τύπων. Θὰ τοὺς ἀπαντήσετε εἰς ἕκαστον βῆμα παρ' αὐτοῖς». Τὸ ὕψος τοῦ κύριου Ψυχάρη, διὰ τοῦ ὁποίου ἐφιλοτέχνησε μὲ τὴν περιπέθειαν τὴν «Ἀγάπην» καὶ πλείονας ἄλλας σελίδας τοῦ «Ταξιδίου του», καθὼς ὀρθῶς παρετήρησεν ἡδὴ ὁ κ. Ραΐδης δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπακριβῶς πεζὸς λόγος· τὸ αἶσθημα καὶ ὁ λυρισμὸς, τῶν φράσεων τὸ ἀσύνδετον,

τῶν ὁποίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ὑπερβαίνει τὸ μικρὸς τὰς ποιεῖς γραμμὰς καθιστῶσιν ὄντως τὰς σελίδας αὐτοῦ πεζὸν ποιήματα ἀμυμήτου γλυκύτατος· προτερήματα, τὰ ὅποια ἐξαιρεῖ ἴσως ἡ ἄκρα τελείωσις τῆς γλώσσης τοῦ γαλλικοῦ καιμένου πολλαχοῦ, ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου τοῦτο στερεῖται τὴν κατάλληλον ἐκείνην ζωντανότητα τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ μας· εἰς ταύτην ἰδοὺ μᾶσαμεν νὰ μεταφέρωμεν τεμάχια τινὰ ἐκ τοῦ ἀνεκδότου ἐλληνιστὶ μέρους (Cadeau de nocces).

X.

Γιατί αὐτὸ τὸ δάκρυ, Ἐλιὰ; γιατί αὐτὸ τὸ δάκρυ;

Ναί, χωρὶς ἄλλο καλὰ θῆτανε νὰ μέναμε γιὰ πάντα ἰδιώτερα. Ποιὸς θῆθελε νὰ παρατήσῃ τὸ χωριουδάκι αὐτό, ὅπου κάμαμε τίσες κουβέντες μαζί; ὅπου ὁ νοῦς σου, πολυκαγαπημένη, ἀνοιγε μὲ τόση χάρις στὶς νέες ἰδέες ποὺ ἐγεννοῦσαν εἰς ἡμῖνες μας; ὅπου δὲν εἶχες ἄλλως τὸ φτωγὸ σου Σεντή παρὰ σὸν φίλο, τίποτ' ἄλλο παρὰ φίλο, ἔτιμιο πάντα νὰ σοῦ λέῃ χιλίες φιλαρίες ποὺ σὲ διασκεδάζαν; Δὲν θλ' ἦσαν εὐχαριστιμένη νὰ μὴ σ' ἀναγκάσῃ ἡ παντρεία σου νὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ, καὶ οὔτε ἐγὼ νὰ τὸ κουνήσω ἀπὸ σιμά σου; καὶ νὰ μὴν κοπῇ αὐτὴ ἡ ἐγκάρδια σχέση, καὶ νὰ βασιλεύῃ αὐτὴ ἡ ζωὴ σου ἀνάμεσα στοὺς δικούς σου καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ γάμο σου;

Αὐτὰ ἤθελα νὰ πῆ τὸ δάκρυ σου;

Δὲν ἐκαταλάβαινα, ἐκεῖ ποὺ ἐπερπατούσαμε στὴν πρασινάδα κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό σου, πῶς ἐπηγαίνωμεν ἀπὸ τὸ μονοπάτι, κατὰ μικρὸς τοῦ λιθαριῶ, ὡς στὸ σπιτάκι ποὺ ἦτανε μοναχικὸ πίσω ἀπὸ τὰ μεγάλα δέντρα, στοῦ δρόμου τὴν ἄκρην. Ἐνῶ μιλοῦσαμεν ἐβγήκαμεν ἀπὸ τὴν πορτοῦλα ἐξῶ ἀπὸ τὸν κήπο.

Ἐβήσαμε στὸ ἄσπρο τὸ σπίτι, ἐμπήκαμε μέσα· μὴδες εἶπῃ νὰ σ' ἀκολουθήσω. Ἦτανε χλιαρότατο ἀπομεσήμερο· τί μοναδικὸς καιρὸς! Ὅτι καὶ ἀρχίζει ἡ ἀνοιξή, ὅτι καὶ εἶχε βῆγῃ ὁ χειμῶνας· αἱ μέρες εἶναι ζεστὲς σὺν καλοκαίρι, ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ γλυκός. Ὁ ἥλιος ζωγραφίζει κατὰ τὴν πρασινάδα, τὰ δέντρα μὲ τὸ ψιλό τους καὶ γυμνωμένο σκελετό· καλοκαίρι δίχως φύλλα καὶ δίχως λουλούδια, ὅπου τὰ πουλιὰ ζετρελαμένα δὲν κελιδῶσιν ἐπάνω στὰ κλαδιά, ποὺ δὲν ἔχουν τὸ πρᾶσινο στέλισμά τους. Θᾶλεγε κανεὶς πῶς ἡ φύση ἀπὸ μπροστὰ εἶχε ξεκάμῃ τὴν ἀνοιξή τῆς· δὲ φέρνει μαζί του μυρουδιὰς τὸ χλιαρὸ ἀγέρακι ποὺ γλυκοφυσᾷ, καὶ ἡ μονότονη γλῶσσά δὲ ξαφνίζει τὸ μάτι μὲ τὰ μύρια χρώματα ποὺ σκορπίζει ὁ Μάης ἀνάμεσα στὴ λαμπυράδα του. Καλοκαίρι φωτερὸ καὶ ἔρημο, σὺν νὰ εἶχε πιτὴ ἡ γῆς ὄλους τοὺς χυμούς καὶ ἐφύλαξε μέσα τις ὅλη τὴν ἀνοιξή τῆς καὶ ὅλα τις τὰ ρόδα.

Ἄγάλι! ἀγάλι! ἔπερτεν ἡ μέρα· ἐδῶ καὶ κατ' ἀτμοὶ σταχτεροὶ ξαπλονοῦντανε στὸν τρανταφυλλένιον οὐρανὸ· τὸ βῆμά σου ἐγίνει πῶς ἀργὸ· ἐπήγαίνεις καὶ εἶχες γερμένη τὴν κεφαλή σου τὴν ἀγαπημένην.

— Ὅταν περᾶσῃ ἡ ἀνοιξή, μοῦ εἶπες, δὲ θάμαστε πῶς ἐδῶ· καὶ μπορεῖ νὰ μὴ ξαναγυρίσωμε ποτὲς πῶς μαζί σ' αὐτὴ τὴ χώρα.

Ἦ φωνὴ σου, ἡ λυπητερὴ φωνὴ σου, μὲ ἀγγίζει κατὰ κάρδα· δὲν μπορῶ νὰ σὲ νιώθω περιλυπη,

— Μὰ διὲς ὅμως, Ἐλιὰ, τί ὥραϊο ποὺ εἶναι νὰ χορμεν ἰδῆ, ἄς εἶναι καὶ μίαν φορὰ, αὐτὴ τὴ φύση μαζί!

Καὶ σοῦ ἔλεγα, μὲ εὐθυμῆ φωνή, τί καλὸ εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς καὶ νὰ γνωρίζεται· δὲν μοῦ

ἀπάντησες· ἕνα δάκρυ ἐκύλησε τὸ μάγουλό σου καὶ ἐκμάκαμε πὶδ γοργὸ τὸ βῆμα μας.

Ἄν αὐτὸ τὸ δάκρυ, Ἐλιὰ, ἦταν γιὰ μένα, ποτὲς ὅλες οἱ χαρὲς δὲν θὰ μπορούσαν νὰ μοῦ δώσουν τὴ φλογερὴ ἀναφτέρωση ποῦ δοκίμαζα ἐκείνη τὴ στιγμή.

XII

Χρυσὲ ἀγαπημένε ἄγγελε, ἐγὼ ποῦ ἐφοβούμουν μὴν ταράζω τὴν ζωὴν σου!... ἄχ! καὶ αὐτὴ εἶναι πλασμένη ἀπὸ λῦπες καὶ δυστυχίες. Πῶς μπορούμε νὰ τὴν υποφέρουμε, ἀφοῦ σὲ κάθε στιγμή ὅλα χωρίζονται ἀπὸ μᾶς, καὶ μὴδὲ βρῖσκει τὸν καιρὸν ἢ καρδιά μας νὰ χαρῆ;

Τώρα σὲ κυριεύει τοῦ θανάτου ἡ ἰδέα· πρώτη φορὰ ποῦ σὲ ταράζει ἢ φοβέρα του· δὲν πιστεύεις πῶς γιὰ πάντα θὰ σ' ἀφήσει ὁ πατέρας σου. Ἀλλάξεν ὄψη τὸ εὐτυχισμένο τὸ στίτι περπατοῦν ἀγάγια καὶ με σιγανὴ φωνὴ μιλοῦνε. Ἡ μητέρα σου στιγμή δὲ λείπει ἀπ' τὸ πλευρὸ του. Μοῦδωσε τὴν ἄδεια νὰ τοῦ παραστέκομαι κι ἐγὼ πότε καὶ πότε. Ἐλιὰ, πόση γλύκα ἔχει γιὰ μένα νὰ μπορῶ νὰ λάβω μέρος στὴ θλίψη σου! Ἐσένα δὲν τὸ βαστάει ἡ καρδιά σου νὰ μπῆς στὴν κάμαρα. Ἀνήσυχη, ἀμιλιτη περιμένεις. Σοῦ φαίνεται πῶς ὅλα τὰ παιδικήσια σου χρόνια, πῶς ὅλη σου ἡ νόστη μαζί του θὰ πετάξει. Ραγίζ' ἡ καρδιά σου νὰ βλέπης νὰ θολώνουν ἐκεῖνα τὰ μάτια, καὶ ν' ἀλλάζῃ ἐμπρός σου ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα τὸ λατρεμένο ἐκεῖνο πρόσωπο. Ἀπὸ ἕνα στερνὸ ἀγῶνα τῆς στοργῆς σου με τὸ θάνατο, ἠθέλησες νὰ μὴ γνωρίσης τὴν ἀρρώστιά του καὶ νὰ φυλάξης μὲς στὴν καρδιά σου τ' ἀγαπημένα του ἐκεῖνα χαρακτηριστικὰ ὅπως τὰ γνωρίζεις πάντα. Τρέμεις νὰ πᾶς κοντὰ του, καὶ ὅμως ἀδιάκοπα σὲ καλεῖ πλάγι του ἡ ὀλόφυχη στοργὴ σου. Ξέρεις νὰ τὸν περιποιηθῆς ὅπως ἐκεῖνος ἀγαπᾷ. Καὶ νοῦθει τίς φροντίδες σου καὶ μέσα στὴν ἀπορροῦφιζι τοῦ θανάτου ποῦ ὅλο αὐξάνει. Πόσες φορὲς ἀπὸ τότες ποῦ εἶναι ἐδῶ, ἐπάνω στὸ κρεβάτι του, ἀκίνητος καὶ χλωμός, ἀπὸ μέρες καὶ μέρες, πόσες φορὲς δὲ μ' ἔχεις ἐξετάσει! Ὁμιλούσαμε μαζί στὴν πλαγιὴ τὴν κάμαρα· δὲν μπορούσα νὰ σοῦ κρύψω τὴν ἀλήθεια· αὐτὸ μοῦ φαινόταν πῶς ταίριαζε καλύτερα στὴ ψυχὴ σου· μὰ σὲ λυμπίζομαι κι' αὐτοῦ ὅπως πάντοτε· γνωρίζω τί μπορεῖ νὰ κάμῃ ἡ ἀγάπη σου.

Ἀπὸ τὴ λατρεία ποῦ τρέφεις γιὰ τὸν πατέρα σου παίρνεις τὴ δύναμι νὰ ξεχωρίζεις ἀπὸ τὸ παρόν. Αὐτὸ τὸ βούλιασμα, αὐτὴ ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀφρημένη καὶ ὀκνη ὀμιλία, ἡ ἀπουσία ἐκείνη ὄρες ὄρες ὅταν βρῖσκεσαι ἐκεῖ, τὸ ξέρεις εἶναι πράγματα ἀναγκαῖα· τοῦ πατέρα σου ἡ εἰκόνα μένει ἀπαράλλαχτη ὅπως ἦτανε καὶ ἄλλοτες. Φτερουγίζει ἀπὸ πάνω του, στὸν ἀγγελόκρουμό του. καὶ σὺ τὴν μαζεύεις μὲς τὴ φωλιὰ τῆς καρδιάς σου. Μέσα σου τὴ ξαναυρῖσκεις ἀέρικια, ζωὴ γεμάτη, μ' ἐκεῖνο τὸ σκεπασμένο γλυκοχαμόγελο ποῦ εἶχε κάποτε γιὰ σένα. Καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ὄψη ποῦ βλέπεις μέσα σου δανείζεις τὴν ἀμέτρητη γλύκα τῆς ἀφοσίωσης σου, τὴν βαθιὰ σου τὴ γαλήνη, τὴν εἰρήνη τοῦ βλεμματίου σου.

Ἐλιὰ, ἀγαπημένη μου, πόσον ἤθελα μέσα σ' αὐτὴ σου τὴ θλίψη νὰ δυνούντανε κάτι τι γιὰ σένα ἢ ἀγάπη μου! Ὀλκίκερος ὁ λογισμὸς σου εἶναι ἐκεῖ, ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ κρεβάτι ποῦ ἔρχεται ὁ θάνατος.

XV.

Χθὲς, στὴν ταφὴ τοῦ ἀγαπημένου νεκροῦ ποῦ θρηνοῦμε, τὰ μάτια σου ἀνάμεισ' ἀπ' τὸ πλῆθος μὲς στὴν ἐκκλησιὰ, τὰ ἀγαπημένα σου μάτια ἀντίκρισα. Ἦσαν γονατισμένα. Ὁ παπᾶς μᾶς ἔλεγε γιὰ ἕνα ὄν, πέρα ἐκεῖ, μυστηριώδες· μᾶς ἔλεγε πῶς βρῖσκεται ἕνα ἄλλο στίτι πέρα ἐκεῖ ποῦ θὰ πᾶμε ὅλοι. Μερικοὶ ἀκούαν καὶ παρηγοροῦντανε· ἄλλοι μὲ σκυμένο τὸ μέτωπο, ἐπολεμοῦσαν ἴσως νὰ πιστεύσουν. Ἐγὼ δὲν ἀκούα καὶ δὲν πίστευα καὶ δὲ θρηνοῦσα. Τὰ μάτια σου

μοῦ ἐξηγοῦσαν τὴ ζωὴ. Τὰ μάτια σου σὲ λιγάκι θὰ μ' ἀπαρτήσουν· δὲ θὰ τᾶχω πιά· δὲ θὰ τὰ βλέπω πιά, μὰ δὲν το συλλογοῦμαι αὐτὴν τὴν ὥρα. Ἡ ἀγάπη μας εἶναι λουλούδι ποῦ ἀνθίσει ἀνάμεσα στὸ θάνατο καὶ ὅμως νιώθω πῶς εἶναι ἀθάνατη· δὲν εἶναι βολετὸ μὴ τέτοια ἀγάπη νὰ χαθῆ.

Ἡ ἀγάπη, Ἐλιὰ μου, εἶναι ἡ μόνη βέβαιη ἀλήθεια γιὰ μένα· ὅσοι δὲν ἀγάπησαν μποροῦν νὰ φιλοσοφοῦν ὅπως τοὺς ἀρέσει. Δὲ γίνεται ἄλλη ποίηση ἀπὸ τὴν πραγματικότητά· δὲν ὑπάρχει ἄλλος οὐρανὸς παρὰ ἐπάνω στὴ γῆ. Ἄχ! πόσες ιδέες μπίσκιες μᾶς ταράζουν καὶ μᾶς πλανοῦν! Ἡ ζωὴ μ' ὅλη τὴν ἀπλοχώρα τῆς ἐμπῆκε μέσα μου καὶ ἐννοίωσα τὸ μυστήριό της. Τὰ μάτια σου ἀνάμεισ' ἀπ' τὸ πλῆθος μὲς τὴν ἐκκλησιὰ μοῦ τὸ φανέρωσαν. Σοῦ χρωστῶ χάρη ποῦ βρέθηκα στὸν κόσμο. Οἱ ματιές μας, στὴν πὶδ μεγάλῃ μας λύπη, ἀπαντιθήσανε καὶ ἀλλάξανε ἀνάμεισ' αὐτοὺς τὸν ἀτέλειωτον ἔρωτα!

I. N. Γ.

ΚΑΡΔΙΑ ΣΚΕΠΤΙΚΙΣΤΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ARDEL (Συνέχ. σελ. 45 κ. ἐ.)

Πότος ἐμπεροῦσε νὰ ὑποθέσῃ πῶς αὐτὸς ὁ Παρισινὸς σκεπτικιστὴς, ἀπογοητευμένος, φανατικὸς διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἐδοκίμαζε τὴν ὀξεῖαν νοσταλγίαν ἀληθινῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, θερμῆς καὶ ἀπλουστάτης, μυστημένης ἀπὸ τρυφερότητα καὶ παρομοίας μ' ἐκείνην ποῦ εἶχεν ἰδῆ, παιδί, στὸν πατρικόν του οἶκον καὶ τῆς ὁποίας διετήρει ἀνάμνησιν ἀπίεως προσφιλιῆς. Καὶ ταυτοτρόπως ὀνειρευόμενος εἶχε φθάσῃ στὴν ἄκραν τῆς διόδου τῶν Ἡλυσίων καὶ πρὶν τὴν ἐγκαταλείψῃ, ἐστάθη μὴ στιγμή διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸ πανόραμα τῶν Παρισίων ποῦ ἐξετείνετο ἐμπρός του. Κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς προσεγγίσεως τοῦ δειλινοῦ, ὁ οὐρανὸς ἐλάμβανε χρυσοῦς χρωματισμοὺς μοναδικῆς λεπτότητος· τὸ πρῶτον ἄστρον ἐρημικὸν ἐλαμπύριζε μέσα στὸ διαυγὲς ἄπειρον, καὶ τῶν ἀνθισμένων καστανεῶν αἱ κορυφαὶ εἶχαν διαπεραστικὴ μυρωδιά. Βέβαια, ὁ Ρυβέρτος Νωρῆς ἦτο πολὺ καλλιτέχνης διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἀνίσθητος πρὸς τὴν ποίησιν τὴν ὁποῖαν ἀνέιδε ἡ δροσερὴ αὐτὴ ἀνοξίς· ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπελάμβανε κατὰ τὸν τρόπον τῶν κινῶν ἀνθρώπων, ποῦ ὑρίστανται τὰς ἐντυπώσεις χωρὶς νὰ τὰς ἐννοοῦν. Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ὅπως πάντοτε, ἔμενον πεπωρωμένος ἐρασιτέχνης, ἐπιφυλακτικὸς εἰς κάθε τι ποῦ ἐμπεροῦσε νὰ προκαλέσῃ καλλιτεχνικὴν εὐαισθησίαν.

Μὲ ὀξεῖαν διορατικότητα ἐμελέτα καὶ τὴν ἰδικήν του ζωὴν καὶ τῶν ἄλλων, γινόμενος, ἕνεκα αὐτῆς τῆς ἐπιμόνου σπουδῆς, παθητικὸς περιέργος καὶ μὲ αἰσθημα ἐκλεπτυσμένον, ἀπὸ τὸν ὅποιον τίποτε ἐνδιαφέρον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διαφύγῃ· ἠρέσκετο πάντοτε ν' ἀναζητῆ τὸ διατὶ τῶν ἐντυπώσεων τοῦ λυπηρῶν ἢ ὑγχαρίστων, ὅπως καὶ τὰς τῶν ἄλλων· τὸ ἀγρόταγον πνεῦμα του εἶχε ἀνασκαίψῃ ὅλα τὰ ζητήματα καὶ ἐιδιδάχθη ν' ἀμφιβάλλῃ διὰ πολλὰ, ἀποκρίσας πολὺ γλήγορα τὴν ἀπακτίλιν βεβαιότητα ὅτι τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ ἠθικοῦ κόσμου δὲν ἐπιδέχονται παρὰ σχετικὰς μόνον λύσεις.

Καὶ οὕτω, κατήντησεν νὰ δημιουργήσῃ ψυχὴν περιπλεγμένην, βαθέως περίλυπον, ἀνάκωνον νὰ ἐκανοποιηθῇ, ἀνεπίδεκτον ὄνειροπαλήσεων, τὴν ὁποῖαν μόνη ἢ ἐργασία ἀκόμη εἰμποροῦσε νὰ ἐνδιαφέρῃ. Ὅχι διότι τὴν ἡγάπα ὡς μέσον θριάμβου· διόλου δὲν ἐλογάζαζε τὴν ἐπιτυχίαν, ἐκτιμῶν αὐτὴν ὡς πυρρῶνιστής. Πρὸς τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ φήμην ἦτο ἀναίσθητος· ἀν ἐπεθύμει νὰ εἶναι ἀξιοπαρατήρητα τὰ ἔργα του, τὸ ἐπεθύμει διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ μόνον, διὰ τὴν πνευματικὴν ἀπόλαυσιν ποὺ ἐδοκίμαζε νὰ τὰ γράφῃ τοιαῦτα· ἀλλ' ἦτο ἀδιαφορώτατος διὰ τὴν γνώμην ποὺ ἰδύνατο νὰ σχηματίσῃ περὶ αὐτοῦ ἢ πλειονοψηφία τῶν συγχρόνων του.

Ἐκ τούτου προήρθετο ὅτι αἱ περισσώτεροι τὸν ἐχαρκτηρίζαν, ἐλαφρῶς τῇ καρδίᾳ, ἀγέρωχον, ἐγωϊστὴν καὶ ἀνθρωπὸν ξηρῆς καρδίας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἦτο καθαρὰ πλάνη· ὁ Ροβέρτος Νωρῆς δὲν ἐπροδίδετο, διότι ἔτριξε ἐσχάτην καταφρόνησιν τῶν τετραμμένων διαχύσεων. Κατὰ βάθος, ἦτο μόνον καρδιά ἀβρὰ ἢ ὁποῖα προσβληθεῖσα ἀπὸ ἀληθινὸν ἀποτυχίαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐκλείσθη μὲς στὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ ἐκτοτε ἐπρασπάθει νὰ θραύσῃ τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς εὐαισθησίας καὶ ἀφροσύσεως, τὴν ὁποῖαν κατέχεν εἰς τόσο βαθμὸν.

Ὅταν ἡγάπησε τὴν Ἰσαβέλλαν ἄλλοτε, εἶχε πλάσῃ ὄνειρον τῆς εἰκοσαετοῦς ἡλικίας· καὶ ὑπέφερε φρικτὰ ὅταν ἐκείνη τὸν ἀπεμάκρινεν ὡς ἀδιάφορον ποὺ τὴν ἐνοχλοῦσε· ἔπειτα μὲ τὸν καιρὸν καὶ καθ' ὅσον ἐσέδμε περισσώτερον εἰς τὴν κατὰληψιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀπέκτησε μίαν ὀλίγον καταφρονητικὴν ἐπιείκειαν, μεμιγμένην μὲ κάποιαν μελαγχολικὴν εἰρωνίαν, διὰ τ' ἀνθρώπινα πλάσματα καὶ τὰς πράξεις των, φρονῶν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητᾶ κανεὶς ἀπ' αὐτὰ τὰ εὐθραυστα ὄντα περισσώτερον ἀπ' ὅ,τι μποροῦν νὰ δώσουν, καὶ ἀποκτῶν μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας του ἀδυναμίας καὶ τῆς τῶν ἄλλων. Ἐσυγχώρησεν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν περιφρόνησιν τῆς Ἰσαβέλλας καὶ τὴν περασμένην ἀναισθησίαν τῆς. συνήντησεν τόσες ἄλλες παρόμοιές τῆς γυναῖκες! Τὴν ἔκανε τόρα ψυχρῶς, ἀλλὰ μὲ τὸ ἀδιάλλακτον διορατικὸν του· ἐξυπνη καὶ λεπτὴ, ἀλλὰ κοῦφρος, μίγμα ματαιότητος καὶ φιλαρεσκείας, καὶ ἀπεβαίνουσα ἀμειλικτος εὐθύς ὅταν αὐτὴ ἢ ματαιότητις καὶ φιλαρεσκεία τῆς διεκυβεύοντο, ἀνεγνώριζεν ὅτι ὀλίγες γυναῖκες ἦσαν τόσον ἐπαγωγοὶ ὡς αὐτή· ἀλλ' ἡ γοητεία ἀκαθῶς ἐκείνη μὲ τὴν ὁποῖαν περιεβάλλετο ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς φιλαρεσκείας τῆς. Καὶ Ἰσα Ἰσα διὰ τοῦτο, τὸν διεσκέδαζε, τὸν ἐνδιέφερον ὡς χαριτωμένη ἐνσάρκωσις τοῦ παντοτεινοῦ γυναικολογίου. . .

Ἄλλ' ὁ παλαιὸς ἀνθρωπὸς δὲν εἶχεν ἀποθάνῃ ὀλοκλήρως μέσα του. Εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀποστάλαγμα, τὸν αἰθέρα τῆς ψυχικῆς του ὑποστάσεως, τὴν ὁποῖαν μετὰ φρίκης ἐθεώρει ὡς σύνολον περιεργίης, νομισσύνης καὶ ἐγωϊσμοῦ, ἀπέμενε ἐν εἶδος μυστικῆς καὶ λυπηρῆς δίψας διὰ τρυφερότητα ἀγνῆν, εἰλικρινῆ, ἐπιθυμία κρύφιος νὰ λισμονήσῃ κάθε ψυχολογικὴν γνῶσιν καὶ νὰ ζήσῃ ὅπως οἱ σοφοὶ ποὺ γνωρίζουν νὰ ζοῦν διότι ποτὲ δὲν ἀναλύουν τὰς χάρεις των.

Στὴ στιγμὴ ποὺ ἐτοιμάζετο νὰ περάσῃ τὴν ἐξώπορτα τῆς λέσχης του, νεαρὸν ζεῦγος ἐπέρασεν ἀπὸ κοντὰ του, γυναῖκα λυγρὴ καὶ μικροῦλα στηριζομένη μὲ ὀνηρὴν χάριν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ συνοδοῦ τῆς, ἀνθρώπου τοῦ Κλοῦπ πολὺ σημαντικοῦ καὶ διακεκριμένου. Τὸν ἄγγισαν σχεδὸν ἐκείνη ἐγελοῦσε μ' ἕνα κομψὸν κ' εὐθυμὸ γέλιο· καὶ ἐκεῖνος ἐφαίνετο πῶς τὴν ἀκούει γοητευμένος. Ἀπὸ συνήθειαν, ὁ Ροβέρτος τοὺς ἀνέλυσε σὲ μιὰ ματιά.

— Πολὺ καλὰ ταιριασμένοι, πολὺ εὐχαριστιμένοι, ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, καὶ γὰρ τὴν ὥρα εὐτυχισμένοι· τί προνομιούχου θνητοί! ἐψιθύμισε εἰρωνικῶς ἀλλὰ κάποιαν μυστικὴν πικρίαν ἐδόνει τὴν προφορά του.

Ἐπειτα ἐκοίμησε μιὰ τοὺς ὄμους του καὶ ἐμπῆκε στὴ λέσχην.

II.

Ἡ μικρὰ πόλις τῆς Vevey ἀνεπαύετο, σιωπηλὴ, μέσα εἰς τὸ ἐξ ὄρεων πλαίσιον τῆς, καὶ ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς λευκῆς λάμψεως τῆς σελήνης. Ἀκίνητα τὰ δέντρα ἔμοιαζαν σὰν νὰ καμοῦνται καθὼς καὶ τὰ ἔμφυχα ὄντα ποὺ ἐσκεπάζοντο ἀπὸ τὴν σκιάν των· καθὼς ἐκοιμῶντο καὶ τ' ἀτράραχα νερὰ τῆς λίμνης, μύλις παλλόμενα ἀπὸ τὸ χάιδευμα ἀνεπαίσθητου πνοῆς.

Καθισμένος ἐμπρὸς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὁ Ροβέρτος Νωρῆς ἔμενε σκεπτικὸς, χωρὶς νὰ στρέφῃ διόλου τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς τὴν ἐμπροσθέν του λευκὴν σελίδα. Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ νομίζῃ πολὺ τιμὸν παρομοίαν ὄραν γαλήνης ἀπαλύτου. Κανεὶς θόρυβος βηματισμοῦ μέσα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, σιωπηλὸν σὰν μοναστήρι, οὔτε ἦχος φωνῆς, οὔτε τρέξιμον θύρας. Συνήθως τοῦ ἤρесе νὰ ἐργάζεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τραγισμένος ἀπὸ τὴν σιγὴν αὐτὴν εἰρήνην τῆς νυκτός· ἀλλ' ἀπόψε καμμιά γραμμὴ δὲν ἐφαίνετο νὰ μαυρίζῃ τὴν παρθενικὴν λευκότητά τῆς σελίδος.

— Εἶμ' ἀνάκωνος σήμερα νὰ γράψω ὅ,τι δήποτε, ἐψιθύμισε, ρίπτων τυχαίως τὴν πέννα του, ἢ ὁποῖα ἐκύλησεν ἐκ τῆς τραπέζης εἰς τὸν τάπητα.

Ἄρχισε νὰ περιπατῇ εἰς τὸ δωμάτιον μὲ νευρικὸν βῆμα· ἔπειτ' ἀποτόμως ἐγύρῃσε μέσ' σ' ἕνα συρτάρι κλειδωμένον μίαν σειρὰν φύλλων — τὰς σημειώσεις ποὺ ἔγραψε ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου, πρὸ δύο μηνῶν, εἶχεν ἐγκαταλείψῃ τὰ Παρίσια. Καὶ ἤρχισε νὰ διαβάσῃ:

9. Μαΐου (Καθ' ὄδον διὰ τὸ Vevey.)

Ὅμιχλώδης ἡμέρα ἐξημέρωσε. Εἶναι χλωμὴ ἀκόμα, μοῦ ἐπιτρέπει ὅμως νὰ χαράξω τὰ ἱερογλυφικά μου καὶ νὰ διακρίνω ἀμυδρῶς τὰς φυσιογνωμίας τῶν συνταξιδιωτῶν μου, τοὺς ὁποῖους ἀπέκτησα ἀπὸ τὸ μισὸ τὸ δρόμο μου· χάρις εἰς τὴν χρῆσιν κάποιας διπλωματίας καὶ ἐπιβλητικῶν ἐπιχειρημάτων εἶχα κατορθῶσαι νὰ μείνω ὀλομόναχος ἀφότου ἀνεχώρησα ἐκ Παρισίων, ὡς τότε. . . Σιωπηλῶς ἀπελάμβανα τὴν εὐτυχίαν μου, μὲ τὸν ἰδιαιτέρον ἐκείνον ἐγωϊσμὸν τῶν πολιτισμένων ἀτόμων, ἀφοῦ ἐφρόντισα νὰ βυθίσω τὸ βαγόνι μου εἰς εὐεργετικὸν σκοτὸς· ὅταν ἔξαφνα εἰς τὸ Διζὸν ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει ἀποτόμως, καὶ φωνὴ ὑπακλήλου τινος ἀνακράζει θραμβευτικῶς εἰς τὸ ἔπακρον.

— Ἄλλὰ ὑπάρχει θέσις ἐδῶ!

Ἐκινήθην, ἀπὸ ἰσχυρὸν ἐνστικτὸν τῆς ἰδίας ἀνέσεως διὰ νὰ διαμαρτυρηθῶ. Ἄλλὰ ἐφάνησαν δύο γυναίκεται μορφῆ· καὶ ἐπειδὴ πλέον ὑποχρεωτικῶς μοῦ ἐπεβάλλετο ἡ εὐγένεια ἠναγκάσθην νὰ ὑποχωρήσω πρὸ τῆς εἰσβολῆς. Τὸ βαγόνι ἐγέμισεν ἀπὸ μετὰξῆς θροῦν, ἀπὸ μυρωδιὰ μενεξέ, καὶ νεανικὴ φωνὴ μὲ ἐλαφρὸν ἀγγλικὴν προφορὰν ἀνακράζει:

— Θεέ μου τί σκοτεινὰ ποῦ εἶν' ἐδῶ!

Καὶ πρὶν προφθάσω νὰ ἐπιχειρήσω ὅτι ἀπαιτοῦσεν ἡ ἐπιφρόνησις αὐτή, ἕνα χέρι ἀνυπόμονο ἐσήλωσε τὸ παραπέτασμα ποὺ ἐμπόδιζε τὸ φῶς· ἐνῶ δὲ τὸ τραῖνο ἐκλονίζετο, διακρίνω μὲ τὴν τρέμουσαν καὶ δειλὴν λάμψιν τῆς λυχνίας μας τὸ κομψὸν ὡσειδὲς πρόσωπον καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά νέας γυναικός, ἢ κόρης, ὀρθῆς ἀκόμα. Ἡ σύντροφός τῆς ἢ ὁποῖα κατὰ τὰ φαινόμενα εἰμποροῦσε νὰ ἦτον μητέρα τῆς εἶχεν ἤδη ἐνθρονισθῇ εἰς τὸ βαγόνι· ἄλλως τε καὶ ἡ ἰδία ἐξάρωσεν τέλος στὴ γωνίᾳ ποὺ ἐδιέλεξε· ἔρριψεν βιαστικὰ τὸ μικρὸ τῆς τὸκ ἐπάνω ἀπὸ τὸ δίκτυ καὶ ἐφόρεσεν ἕνα κοπουσὸν ταντελλένιο· ἔβγαλεν στὴ στιγμὴ τὰ γάντια ἀπὸ τὰ χέρια τῆς — τὰ ὅποια δὲν ἔφερον οὔτε δακτυλίδι οὔτ' ἀρραβῶνα — καὶ τὰ ἔκρυψεν εἰς τὰ βάζα τοῦ ταξιδιωτικοῦ ἐπενδύτου τῆς· καὶ πάλιν πλήρως σιωπῇ βασιλεύει εἰς τὴν ἀμαξίαν ἥτις μᾶς μεταφέρει, βυθισμένη ἐκ νέου εἰς τὴν σκιάν. ("Ἐπειτα συνέχεια")

ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑΙ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Τόσαι πολλάί καί πικίλαι εἶναι αἱ τροπαί καί αἱ φάσεις τῆς ἀφασίας καί τῆς ἀπωλείας τῆς μνήμης, τῶν παραδόξων τούτων ἀνθρωπίνων ἀσθενειῶν, ὥστε τὰ ἐπόμενα παραδείγματα τῶν ἰδιοτροπιῶν αὐτῶν δημοσιεύματα ὑπὸ τινος συγγραφέως ἐν τῷ Κήρυκε τῆς Νέας Ὑόρκης ἀποτελοῦσι λίαν ἐνδιαφέρονταν μελέτην.

Ἀξιοσημείωτον συμβάν τελευταῖον ἐξ Αὐστραλίας ἀγγελοῦν, καθ' ὃ ἀνὴρ παρουσιασθεὶς εἰς τινα ἀστυνομικὴν σταθμὴν τοῦ Μελβούρνου παρεκάλει τοὺς ὑπαλλήλους ἵνα βοηθήσωσιν αὐτῷ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ καθότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῆ ὅτε τὸ ὄνομά του οὔτε ἄλλο τι παρελθὼν γεγονός πρὸ τῆς προηγουμένης ἡμέρας, παρέχει νέον ἐνδιαφέρον περὶ τῶν μυστηριωδῶν ἐκείνων νητικῶν φαινομένων τῆς ἀφασίας καί τῆς ἀπωλείας τῆς μνήμης. Ἡ ἀφασία κατέστη ὅρος εὐρυτάτης σημασίας συνήθως ἐκδηλοῦται διὰ μερικτῆς ἢ παντελοῦς στέρσεως τῆς φωνῆς συνδεδεμένης ὑπὸ ἐπιλησμοσύνης ἢ καὶ διαστροφῆς τῆς λαλιᾶς, καὶ ἀνατροπῆς τῶν γεγονότων, τῶν τόπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ἀπώλεια δὲ τῆς μνήμης εἶναι ἀκριβῶς ὅ,τι τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει. Ἡ ἀφασία παράγεται ἐξ ἀτάκτου ἐγκεφαλικῆς καταστάσεως. Κατὰ τὰς ἀρχικὰς αὐτῆς φάσεις, οἱ ἀσθενεῖς λησμονοῦσι μόνον λέξεις τινὰς κατὰ τὰς μᾶλλον ἀτυχεῖς περιπτώσεις χάνουσι πᾶσαν δύναμιν ἐκφράσεως, πρὸς δὲ ἀδυνατοῦσι νὰ σκεθῶσιν ἢ νὰ ἐννοήσωσι τι. Ὁπωσδήποτε, συνήθως οἱ ἐξ ἀφασίας πάσχοντες διατηροῦσιν ὅψιν νοήμονας, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς εὐφυῆ παιγνίδια καὶ ἐμφανίζουσιν ἐν γένει εὐεξίαν φρενός. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐκτὸς τῆς συνήθους παντελοῦς ἀνικανότητος τοῦ ὁμιλεῖν ἢ καὶ ἀδυναμίας τοῦ γράφειν, οὐδεμίαν ὅσοι ἄλλην δεικνύουσι μεταβολὴν τῆς κανονικῆς καὶ τακτικῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου δίκης (Tichborne) ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου, ὁ δικηγόρος καὶ οἱ μάρτυρες τοῦ ἐνάγοντος ὡς κληρονόμου τοῦ τε τίτλου καὶ τῶν ὑπιοστατικῶν ἐμφανισθέντος, ἐξήγησαν ἵνα ἐξηγήσωσι τὴν ὑποτιθεμένην παράδοξον λήθην ξένων τιῶν γλωσσῶν, ἃς ὁ πελάτης αὐτῶν, ὡς ἦτο γνωστὸν, ἐγίνωσκε προφανοῦς ὅτι εἶδος τι ἀφασίας πιθανὸν νὰ προσέβαλε τὴν μνήμην αὐτοῦ. Διακεκριμένος νομομαθὴς ὑπέφερον ἐκ παντελοῦς λήθης τῶν κινιτέρων καθημερι-

νῶν φράσεων· δὲν ἠδύνατο π. χ. νὰ ζητήσῃ τὸν πλὴν αὐτοῦ καὶ ὅταν ἐξήτει τῶν ἐδείκνυε τὴν κεφαλὴν του, τὸ αὐτὸ δὲ συνέβαινε καὶ ἐν ἄλλαις, ὅτε ὄψα δὴ ἐξήτει τὸ ἀλεξίφρουχον αὐτοῦ, τὰ χειρόκτια καὶ ἄλλα. Τοῦτο διεγνώσθη ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ὡς ἀφασία.

Ἀγγλος τις γέρον εὐγενής, ὅστις εἶχε πολλοὺς ὑπηρέτας οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῆ τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰ καὶ πολλῶν τὰ ὀνόματα προηγουμένων ἐγίνωσκεν, ἅτε ἔχων αὐτοὺς πρὸ ἐτῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ. Δύο τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ διέκρινε διὰ τῶν παραδόξων τίτλων «Old Hater» καὶ «Young Hater» τὸν δὲ ἰατρὸν αὐτοῦ, ὅσοι τὸ ὄνομα ἐπίσης ἐλησμονήσεν ἐθάπτισε μὲ τὸ ὄνομα «Young Knockemdown». Ἐπίσης τινὰς γέροντας διέκρινε διὰ τῶν «Ὁ Βασιλεὺς» ἢ «Ἡ Βασίλισσα» ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κλ. λησμονήσας παντελοῦς τὰ ἰδιόζοντα αὐτοῖς ἐπωνύμια. Ἐὰν ἤθελε νὰ σημάξῃ ἄλλους πάλιν ἐκ τῶν γνωρίμων αὐτοῦ ἐπεχείρει τοῦτο μιμνήσκων ἀπλῶς τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν ιδιότητας. Ἴνα δὲ ἐξακριβώσῃ τὴν ἡμερομηνίαν συνέβηκε νὰ λαμβάνῃ ἐν ἡμερολόγιον, νὰ θέτῃ αὐτὴ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἰατροῦ του καὶ νὰ λέγῃ «Ἐἶ ὥρα εἶναι;» ἐννοῶν διὰ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός. Νέα τις γέφυρα εἶχε τελειώσῃ παρὰ τὴν κατωκίαν αὐτοῦ ἐπιθυμῶν δὲ νὰ τὴν ἐπισκευθῆ συνέβουλευσεν τὸν ἀμαζηλάτην του ἵνα φέρῃ αὐτὸν «ἐκεῖ ἐνθα προηγουμένως οὐδέποτε ὑπῆγε» ἢ δὲ ἀόριστος αὐτῇ ὁδηγία ὁρθῶς ἐξηγήθη ὅτι σημαίνει τὴν νέαν γέφυραν. Ὁ γέρον αὐτὸς ἐφημίζετο ὡς γλωσσολόγος, ἢ δὲ τῆς ἀφασίας παρ' αὐτῷ προσβολὴ ἔλαβε τὴν ἰδιόζοντα τούτου τύπον, ὅσοι δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἐκδήλωσις τῆς ἀσθενείας.

Ἐπισκοπήσωμεν νῦν τὸ ἐνδιαφέρον ψυχολογικὸν ζήτημα: προσβάλλει ἄραγε ἢ καταστροφὴ τῆς φωνητικῆς δυνάμεως ἄλλα μέρη τῆς νοήσεως; (mental fabric). Ἡ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λύσις: ὑπῆρξε πάντοτε ζήτημα λίαν δυσχερὲς, διότι, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ φύσις τῆς ἀφασίας ἐμποδίζει τοὺς ἀσθενεῖς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς δεικνύουσας, ἃς οἱ ἰατροὶ ἐφαρμάζουσιν εἰς περιπτώσεις ὑποτιθεμένης παραφροσύνης. Διακεκριμένοι ἰατροὶ διεφώνησαν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὡς ὁ λόγος δείξει. Ὁ ἐκ Γαλλίας δρ. Trousseau ὅστις πρῶτος ἐπενόησε τὸν ἰατρικὸν ὄρον «ἀφασία» λέγει ὅτι ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ταύτῃ ὁ νοῦς βλάπτεται διότι ἢ

δύναμις τῆς μνήμης ἐξασθενεῖ, συνεπέρανε δὲ τοῦτο ἐκ τῆς πείρας, ἣν ἔλαβεν ἐκ περιπτώσεων ἐν αἷς ἐφήρμοσαν ἰδίᾳ αὐτοῦ δοκιμαῖα, αὐταὶ π. χ. συνίσταντο εἰς τὸ νὰ ἐπιδεικνύῃ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἀντικείμενα τινὰ καὶ νὰ ἐρωτᾷ αὐτοὺς φαντασιώδη ὀνόματα δι' ἐν ἑκαστῶν τῶν ἀντικειμένων τούτων. Ἐν πάσει περιπτώσει ὁ ἀσθενὴς ἐκίνει τὴν κεφαλὴν του, ἀλλ' ὅταν ὁ ἰατρὸς ἀνέφερον ἐπὶ τέλος τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἐλάμβανεν ὡς ἀπάντησιν νέυμα συγκαταθέσεως. Ἄλλο ζήτημα διαφλονεύον ἐπίσης περὶ τῆς ἀφασίας, εἶναι, ἐὰν ἢ γλῶσσα πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς διεξοδὸς διὰ τὴν σκέψιν ἢ ὡς ἀπαραίτητον μέρος τῆς σκέψεως. Οἱ ψυχολόγοι διίσχυρίζονται ὅτι ἰδέα καὶ γλῶσσα εἶναι τὸ αὐτὸ, καὶ ὅμως βλέπομεν ὅτι ἢ ἀφασία δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τῶν ἰδεῶν. Ἀνθρωποὶ ἀναρρώσαντες ἐξ ἀφασίας ὀλίγα δυστυχῶς εἶπον περὶ τοῦ σημείου τούτου ἐὰν δηλ. ἢ σκέψις δύναται νὰ διεξαχθῆ ἄνευ λέξεων, εἰ καὶ ἀρκετὰ ἄλλα ἐξεφράσθησαν περὶ τῶν ὅσα ὑπέστησαν ἐν ὄσῳ διετέλιον ἀσθενεῖς. Κατὰ τὸ 1772 ὁ γνωστότατος ἐν Βερολίῳ ἰατρὸς Σπάλδιγγ (Dr Spalding) ἐκάθητο εἰς τὸ σπουδαστήριον αὐτοῦ γράφων ἀποδείξιν τινα πρὸς παραλαβὴν χρημάτων, ἀφ' οὗ δ' ἔγραψε δύο λέξεις ἀπώλεσεν αἰφνίως ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ πᾶσαν περὶ τῆς σημασίας αὐτῶν ἀσθησιν. Προσπάθει νὰ ἐξακολουθήσῃ γράφων ἀλλ' ἐλησμονήσθη τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων, ἃς προὔτιθετο νὰ γράψῃ καὶ ἐπὶ τέλος ἐν ἀπελπισίᾳ ὦν, ἐρ-

ριψε κατὰ γῆς τὸν κάλαμον καὶ ἐδοκίμασε νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλὰ παρετήρησεν ὅτι ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ λέξεις μόνον μονοσυλλαβῶν. Ἀναρρώσας εὐτυχῶς ἐν τὸς ὀλίγους ὁ ἰατρὸς Σπάλδιγγ λέγει ὅτι ἐξηκολούθει νὰ σκέπτηται ὡς καὶ πρότερον, ἀλλ' ἠμελήσθη νὰ εἴπῃ ἡμῖν ἐὰν ἐσκέπτετο διὰ λέξεων, ἃς οὔτε νὰ προσφέρῃ οὔτε νὰ γράψῃ ἠδύνατο.

Γάλλος τις ἰατρὸς καθήμενος εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ ἀνεγίνωσκε τὸν Λαμαρτίνον, ὅτε αἰφνίως ἢ σημασία τῶν ἐπι τῆς σελίδος τυπωμένων λέξεων ἐξ ὀλοκλήρου ἐγκατέλειπε τὸν νοῦν αὐτοῦ. Ἐντρομος γενόμενος προσεπάθει πάσῃ δυνάμει νὰ φωνάξῃ πρὸς βοήθειαν, ἐνόησεν ὅμως ὅτι ἦτο δεδουλωμένος τὴν γλῶσσαν· ἐπ' ὃ φθῆθεις παραλυσίαν τῶν μελῶν, ἤρχισε νὰ κινή τὰ ἄκρα αὐτοῦ, ἀλλ' εἶδεν αὐτὰ καλῶς ἔχοντα. Κατόπιν ἐδοκίμασε νὰ γράψῃ, ἀλλ' ἢ πρὸς τοῦτο δύναμις τῆς ἔλλειπεν, Ἐν τῷ μεταξύ μετεχειρίζετο τὴν ἐπιστημικὴν αὐτοῦ γνῶσιν προσπαθῶν νὰ ἐξεύρῃ τὴν πιθανὴν αἰτίαν τοῦ δυστυχήματος· προσκληθέντος δὲ ἰατροῦ ὑπέδειξεν αὐτῷ διὰ νευμάτων ὅτι ἐπεθύμει ἵνα ὑποστῇ φλεβοτομίαν. Μόλις ἐγένετο τοῦτο καὶ ἀνελαβεν· ἐν τῇ ἐκθέσει ὅμως τοῦ παθήματος αὐτοῦ, ἦν ἀρῆκε, δὲν ἀναφέρει δυστυχῶς τίνι τρόπῳ ἐσκέπτετο, ἐὰν δηλ. μετὰ λέξεων κυρίων δηλωτικῶν τοῦ πράγματος, ὅσοι ἔβλεπεν ἢ ἐνόει, ἢ ἄνευ λέξεων.

ΕΡΜΙΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

MANNA.

Ξερῆ, σὰ μαραμένον κλῆμα,
ἢ μαυροφόρα ἢ Κερά
στέκει κοντὰ στὸ μαρμαρᾶ,
ποὺ πελεκάει μὲ τέχνη, μνήμα
στὴν πεθαμένη τῆς χαρᾶ.

Τὴν πεθαμένη τῆς τὴν κόρη
τὴ βλέπει πέτρα σκαλιστῆ,
ὅπως ὀλίγο πρὶ ὀβυστῆ,
πρὶ νὰ τὴ σῶσῃ ἀγροκόρι
στὴν ἀγκαλιά τῆς τῆ ζεστή.

— Ἀλήθεια, ἢ τέχνη σου μεγάλη
νὰ ζωντανένης τὴ νεκρῆ,
«ἀλήθεια, βλέπω ἀπ' ἀντικρῶ
μὲ ὅλα τὰ περισσὰ τῆς κάλλη,
τὴ χεῖρά μου τὴ μικρῆ. . .

— Τάχα τῆς τέχνης σου τὰ μέτρα
— Κι' ἔτσι τῆς σῶνεται ἢ φωνῆ —
«καὶ τὴν καρδιά μου ποὺ πονεῖ,
«κάνουν καὶ τὴν καρδιά μου πέτρα
«Τὸν πόνο τῆς νὰ λησμονῆ;»

ΤΕΘΑΜΜΕΝΗ ΠΟΛΙΣ ΕΝ ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

Ἐσχάτως ἀνεκαλύφθη ἐν Γουατεμάλα ἐν ταῖς γαίαις τοῦ Δὸν Ἀλβαράδου (Don Alvarado) ὑπὸ τοῦ πρόπυλῶος τοῦ ἡφαιστείου τῆς Ἀγοίας (Volcano Agua) κειμένου περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τοῦ Σαντιάγου δὲ los Καβαλλέρος (Santiago de los Caballeros) πόλις πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὸ χῶμα κεκωσμένη.

Ὁ ιδιοκτήτης τῶν γαιῶν τούτων παρατήρησε πολλάκις πρὸ τινος πράγματα στενὴν ἔχοντα ὑμυότητα πρὸς τὰ οἰκιακὰ σκευῆ τῶν Ἰνδῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Νέου κόσμου. Προβάς λοιπὸν εἰς ἀνασκαφὰς ἀπεκάλυψεν εἰς βάθος 2—5 μέτρων πολλὰ ἐνδιαφέροντα πράγματα ὡς οἰκιακὰ σκευῆ, λέβητας μαγειρικούς, διάφορα δοχεῖα καὶ λαμπροῦς ἐξωγραφημένους ὑέλους, ὅλα ταῦτα ἐν καλλίστῃ καταστάσει· ἔτι δὲ πελέκεις ἐξ ὄνουρας, σφύρα, ξίφη, μαχαίρας καὶ αἰγμάς λογγῶν, ὀλόκληρον πρᾶγματι σειράν ὕπλων ἐν χρήσει ὄντων κατ' ἐποχὴν λίαν ἀρχαίαν. Μεταξὺ τούτων εὐρέθησαν καὶ πολλὰ ἐκ πηλοῦ κατασκευασμένα ἀγαλμάτια, ἀνήκοντα θεοῖς πρὸς δὲ ὕρατοι μαργαρίται, κυανόλιθοι, καὶ ἄλλοι πολύτιμοι λίθοι, ἐν οἷς καὶ λίθοι λαμπροῦ καὶ στίλβοντος πρᾶσινοῦ χρώματος, ὅστις ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν chah chivill φερόμενος μόνον παρὰ τῶν πρηνέων. Τὰ ἐπὶ μαύρης βασιλιτιδὸς γεγλυμμένα ἀγάλματα ἀποδεικνύουσι μερίστην δεξιότητά, εἶναι δὲ τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοσημείωτα, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ λίθινα ἐργαεῖα, δι' ὧν καὶ μόνον ἐγλύψαν καὶ ἐν γένει κατασκεύασαν αὐτὰ οἱ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γλύπται. Μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον οὐδὲν εὐρέθη ἔχονς μετάλλου ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς, ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἀνῆκεν

εἰς τὴν λιβήνην ἐποχὴν διακρίσασαν περισσότερον ἐν τῇ Ἀμερικῇ ἢ ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ. Εἰς βάθος ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μόνον μέτρων οἱ ἐργαεῖα ἀπήντησαν τοὺς τάχους τῶν οἰκιῶν τῆς τεθαμμένης πόλεως. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν οἰκιῶν ἀνεκάλυψαν συμπεριφερόμενον ὄγκον σκελετῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν καθημέων ἄλλων δὲ ὑπτιῶν καὶ ἄλλων πρηνῶν. Οἱ προϊστορικοὶ οὗτοι ἄνθρωποι οἱ κατέχοντες καὶ οἰκοῦντες ἄλλοτε τὴν πόλιν φαίνεται ὅτι εἶχον ἀνάστημα λίαν ὑψηλὸν καθότι οἱ σκελετοὶ αὐτῶν ἐμετρήθησαν ἔχοντες δύο μέτρα (σχεδὸν ἐξ πύδας καὶ ἐπτὰ δακτύλους). Ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς στάσεως ἐν ᾗ εὐρέθησαν οἱ σκελετοὶ καὶ ἐν γένει ὀλοκλήρου τῆς καταστάσεως τῶν ἐρειπίων συμπεραίνομεν ὅτι ἡ πόλις καταπέθη ὑπὸ σεισμοῦ. Ἀλλὰ πότε ἀκριβῶς, τούτο ἀγνωστον.

(ἐκ τῆς ἐφ. Stein der Weisen τῆς Βιέννης).

ΕΡΜΙΟΝΗ Κ. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

Καπνίζων εἰς τὸ παράθυρόν του τὴν νύκτα ὁ Κύριος Ἡρακλείδης βλέπει νέον κηψὸν λάθρα διὰ μικρὰς θύρας εἰσερχόμενον εἰς τὸν κηπὸν του. Ὅμοῦ ὀργισμένος εἰς προὔπαντησίν του καὶ τὸν ἐρωτᾷ τί ζητεῖ εἰς τόσον ἀκατάλληλον ὦραν.

—Ἡρόδημον ἀπαντᾷ ὁ νέος εὐστόχως, νὰ ζητήσω τὴν χεῖρα τῆς ἀνεψίφός σας.

—Ἐν τὸ μεταξύ δεῦρο τὴν ἰδικήν μου, ἀπαντᾷ ὁ κ. Ἡρακλείδης καταφέρον βροχὴν ραπισμάτων.

Ἀμοιβαία εἰλικρινεῖα.—Ἦθελα, δεσποινίς, νὰ ξέρω πρὶν νὰ σὰς κάμω τὴν διαδήλωσιν τοῦ ἐρωτῶτός μου, ἐὰν ἔχητε τίποτε εἰς τὴν τράπεζαν.

—Εὐκόλος ἡ ἀπάντησις ἔχω ἐκεῖ τὸν ἐραστήν μου.

Ἡ Διευθύνσις τῆς **Φιλολογικῆς Ἠχοῦς** παρασκευάζει κηψὸν **Ἡμερολόγιον** διὰ τὸ ἔτος 1894 μὲ διηγήματα, ποιήματα, ἀνέκδοτα καὶ μὲ πολλὴν φιλοκαλίαν, ἣν τὸ ὄνομα μόνον τοῦ τυπογραφείου Ε. Σούμα καὶ Σας ἐξασφαλίξει καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ἐμπεριεχόμενα θὰ δημοσιευθῶσιν εἰς τὸ προσηχὲς φύλλον. Ἡ τιμὴ τοῦ **Ἡμερολογίου** ὁρίσθη ἤδη εἰς γρόσια ἀργυρᾶ 10· διὰ τοῦ ταχυδρομείου 12. Προσφέρεται δὲ δωρεάν, εἰς ἕσους τῶν συνδρομητῶν πληρωσῶσι κατ'εὐθεῖαν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως τὴν συνδρομὴν αὐτῶν πρὸ τῆς λήξεως τοῦ ὁκτωβρίου, δηλ. πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ **Ἡμερολογίου**.

Ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ αἱ συνδρομαὶ ὑφίστανται νὰ ἀποσταλῶσι διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς (μὲ ἡμερομηνίαν ὁκτωβρίου) εἰς διαταγὴν :

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ ΒΕΗ

Διευθυντοῦ τῆς Φιλολογικῆς Ἠχοῦς — Γάλατᾶ, Ζεῦρ βεῖη γὰν ἀριθ. 8